

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

אחו"ק

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכרון

הווי"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב
אחיו של הווי"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל

רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם

בסוף פרשתנו מסיימת התורה את פרשת העריות בהוראה¹: „ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחוקות התועבות... ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם”.

רש"י מצטט את המילים „ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם” ומפרש: „הא אם תטמאו איני אלקיכם ואתם נפסלים מאחרי ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים כליה, לכך נאמר אני ה' אלקיכם”.

רש"י אינו מפרש את המילים „אני ה' אלקיכם” כפי פירושו בפרשת ורא² „אני ה' נאמן ליפרע... אני ה' נאמן ליתן שכר”, ובמיוחד ששם הוא אומר שכך „אני ה'” „נדרש בכמה מקומות”, והסיבה לכך היא, כדברי המפרשים³: הענין של „אני ה'” – נאמן לשלם שכר⁴, ו„ליפרע” כבר מופיע לפני כן⁴ בפרשה, ואין מקום לחזור על כך שוב. ולכן הכרחי

לומר, שהמשמעות של „אני ה' אלקיכם” כאן היא חדשה⁵.

אך יש להבין את פירוש רש"י: מן המילים „ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם” ניתן, לכאורה, לדייק רק את ההיפך – מכלל הן אתה שומע לאו⁶ – „הא אם תטמאו איני אלקיכם”. אך מנין לומר רש"י את הפרטים האחרים שהוא מוסיף לאחר מכן⁷: „ואתם נפסלים מאחרי ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים כליה”?

אמנם, פירוש זה מופיע ב„תורת כהנים”⁸, אך, כאמור מספר פעמים, אין דרכו של רש"י בפירושו על התורה, לצטט את דרשות חז"ל ובלשונן⁹. ובמיוחד כאשר רש"י אינו אומר כאן „איתא בתורת כהנים” וכדומה,

ומכך מובן, שרש"י אומר פירוש זה כפשוטו של מקרא. כלומר, מן המילים „ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם” נלמדים כל שלשת הפרטים: אתם נפסלים מאחרי ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים כליה.

ותמוה: מהו ההכרח לפרטים אלו לפי פשוטו של מקרא?

ואין לומר, שרש"י צריך, או רוצה, לפרט עבור בן החמש למקרא את המשמעות של „איני אלקיכם” באופן כללי, כי¹⁰ הענין של

(5) ראה גם ס' זכרון ושפ"ח כאן.

(6) פרש"י יתרו כ, יב. ובכ"מ.

(7) ראה גם ח' ופ"י מהר"ק (לבעהמ"ח שו"ת מהר"ק) על פרש"י (ירושלים, תשל"א): יש לעיין מה זה שהאר"ך רש"י כו'. – אבל מבאר רק לשון רש"י (וקשר ג' הענינים), אבל אינו מבאר מהו ההכרח בפסוק לפרטי הלשונות שבפרש"י.

(8) עה"פ.

(9) ובפרט שיש שינויים בלשון רש"י לגבי לשון התו"כ, ע"ש. ולהעיר ממש"כ בס' זכרון על לשון רש"י „מדרש רבותינו הוא בספרא אות באות”⁽⁸⁾.

(10) וגם: לזה די לומר „ואתם נפסלים מאחרי”, שזהו

(1) יח, ל.

(2) בתהלתה (ו, ב).

(3) גו"א כאן.

בש"ך עה"ת כאן כתב, דהוקשה לרש"י „שכל מקום שנאמר אני ה' .. אצל עונש (פירושו) אני נאמן ליפרע וכאן הוא אמור אצל עונש .. והעונש כבר אמור שאמר .. ונכרתו, לזה ארו"ל שזה העונש האמור לעיל .. מתחייבים כלי' שהיא הכרת”.

וצ"ע לפענ"ד, שהרי לכאורה החידוש ב„אני ה'” נאמן ליפרע” הוא (לא שחייבים עונש, כ"א) שהקב"ה „נאמן ליפרע” (וראה רש"י וראו ו, ג. שם, ו). וא"כ גם אם „העונש כבר אמור” יש להוסיף „אני ה'” (שהקב"ה נאמן ליפרע עונש זה). וראה ג"כ פרש"י פרשתנו (יח, ה): והי בהם, לעוה"ב .. אני ה', נאמן לשלם שכר.

(4) יח, ו (לשלם שכר). פ"י הב' ברש"י שם, ב (וראה בארוכה לקמן סעיף ב) – ב' הענינים. פרש"י שם, ה (לפ"י הא' בדי"ה ושמרתם. משא"כ לפ"י הב' לכאורה לא קאי על עריות (ראה רש"י שם, ד). ואכ"מ).

לעילוי נשמת

אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 איש אמת תם וישר מלאכתו מלאכת שמים
 הרה"ח הרה"ת ר' מנחם אהרן
 ב"ר יוסף הכהן ע"ה
 ראדאל
 אהוב לבריות וחביב לכל אדם
 קיבל את כולם בסבר פנים יפות
 אוהב שלום ורודף שלום
 זכה להיות שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ
 מסר נפשו לעניני חנוך עטה"ק
 קירב משפחות רבות לתורה ומצוות
 נטע הכרת הבורא ע"י גילוי נפלאות הבורא
 לתלמידים הרבה באהבה
 זכה לגדל ולראות בנינים ובני בנינים
 דור ישרים יבורך
 עוסקים בתורה ומצוות בדרכי החסידות
 ומהם שלוחי המלך
 נפטר ביום שני לסדר וטיהרו הכהן
 כ"ח ניסן ה'תשע"ז
 ת. נ. צ. ב. ה.
 (מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

טובות ומרגליות, ע"י ברכתו של הקב"ה [בדוגמת "ההנשואם הביאו את אבני השהם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן"⁷ (עבור בגדי הכהונה), שהעננים הביאום⁸], והכוונה בזה היא – שמנצלים זאת לקישוטי כלה, להוסיף בצדקה, כנ"ל].

המסקנא מהאמור לעיל בנוגע לפועל:

הגאולה באה דוקא ע"י העבודה בגלות, לגלות את אלופו של עולם ב"גולה", כך שדור זה, הדור האחרון של הגלות, יהי הדור הראשון של הגאולה.

הקב"ה עוזר שרואים במאורעות האחרונים בעולם איך העולם בעצמו מסייע ומוביל לגאולה.

ופירוש הדבר בפשטות הוא – כנ"ל – שכאו"א מישראל צריך להוסיף ב"מעשינו ועבודתינו" בכלל שמביאים את הגאולה, כולל ובמיוחד – כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז – בלימוד התורה בעניני גאולה, בתושב"כ (ש"כל"ה הספרים מלאים בדבר זה"), ותושבע"פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

„איני אלקיכם“ כבר נמצא לפני כן בפירוש רש"י: על הפסוק בפרשת לך לך¹¹ „ונתתי לך... ארץ כנען... והייתי להם לאלקים“ מפרש רש"י „אבל הדר בחוץ לארץ כמי שאין לו אלוקה“, ורש"י אינו מוסיף על כך שום הסבר ופרטים.

כך אין מובנת התוספת בסיום רש"י „לכך נאמר אני ה' אלקיכם“ – מה מוסיף בכך רש"י¹², ומדוע נאמרים הדברים בביטוי של תירוץ לקושיא „לכך נאמר“?

יותר מכך: מתחילת פירוש רש"י, המצטט את המילים „ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם“ משתמע, שהקושי בפסוק הוא גם על המילים „ולא תטמאו בהם“, ובסוף מצטט רש"י רק את המילים „אני ה' אלקיכם“ ולא את המילים „ולא תטמאו בהם“?

ב. ההקדמה לאיסורי עריות – „אני ה' אלקיכם“

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את פירוש רש"י בתחילת פרשת עריות¹³ – „וידבר... דבר אל בני ישראל... אני ה' אלקיכם“, ושם¹⁴ מפרש רש"י בפירושו השני „רבי אומר: גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות... לפיכך בא עליהם בגזירה אני ה' אלקיכם, דעו מי גוזר עליכם, דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“.

ולכאורה, אין מובן: „דעו מי גוזר עליכם“ ו„דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“ הם לכאורה שני פירושים שונים למילים „אני ה' אלקיכם“. וכפי שמוכה מכך שבמספר מקומות¹⁵ שבהם מפרש רש"י על המילים „אני ה'“ – „נאמן לשלם שכר“ או „נאמן להפרע“ וכדומה, אין הוא מקדים ואומר „דעו מי גוזר עליכם“. ומצד שני, במספר מקומות מפרש רש"י על „אני ה'“ – „גזרתי עליכם אי אתם רשאים להפטר“¹⁶, „דע מי גזר על הדבר ואל יקל בעיניך“¹⁷, ואין הוא מוסיף על כך „נאמן לשלם שכר“ וכדומה. מניין לומד רש"י שהמשמעות של „אני ה' אלקיכם“ בענייננו היא לשני הענינים¹⁸ – „דעו מי גוזר עליכם“ ו„דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“¹⁹?

ההסבר לכך הוא: בפרשת העריות יש תופעה מיוחדת, שלפני שמתחילה התורה לפרט את פרטי האיסורים, כתובה הקדמה כללית המורכבת ממוספר ענינים²⁰: „כמעשה ארץ מצרים... ארץ כנען... לא תעשו... את משפטי תעשו... ושמרתם את חוקותי...“ והפתוחה להקדמה הכללית היא „וידבר ה'... דבר אל בני ישראל... אני ה' אלקיכם“.

הסיבה לכך שהתורה כותבת הקדמה כללית וארוכה ומפורטת לפרשת העריות מובנת

15 ראה לדוגמא, פרש"י: ר"פ וארא. פרשתנו יח, ה. שם, ו. קדושים יט, י. שם, טו. שם, כה. שם, לו. אמור כב, לג. כג, כב. ס"פ בהר. שלח טו, מא.

16 אחרי יח, ד.

17 אמור כב, ל. וראה גם פרש"י קדושים יט, לא.

18 ובפרט שבתוכ"כ עה"פ לא הובא בדברי רבי הסיוע

„דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“ [ורק לפני"ו (פרשה ט, א) הובאה דרשה בפ"ע „אני דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“]. ולכאורה אין הכרח (ודוחק הוא) לומר שהיתה לפני רש"י גירסא אחרת בתוכ"כ שלא ראינוה וכו' – כי אפ"ל שזוהי הוספת (וביאור) רש"י – כרגיל בפרש"י – על דברי רבי.

19 אבל מה שכותב ב' ענינים – דיין להפרע ונאמן לשלם שכר – מובן, כמ"ש במפרשי רש"י שם. וראה לקו"ש שם ע' 89 הערה 32.

20 יח, ג"ה.

הפירוש ד „איני אלקיכם“, משא"כ „ומה הנאה וכו'“ „שהר"ע נוסף כו' (ראה קרבן אהרן לתו"כ כאן. ס' זכרון כאן).

11 ז', ח. וראה גם פרש"י אמור כה, לח.

12 במשכיל לדוד כאן מפרש (וראה גם פירושו לפרש"י לעיל יח, ו): דהכא תרתי קאמר קרא אם לא תטמאו אני ה' במדה"ר נאמן לשלם שכרם ואם תטמאו הינני אלקיכם דיין ליפרע.. והיינו דהדר רש"י ומסיים לכך נאמר אני ה' אלקיכם“ (וראה גם רבינו הלל וקרבן אהרן לתו"כ כאן).

וצע"ג, דאין כל רוח בפרש"י כאן להענין דנאמן לשלם שכר (ודיין ליפרע)!

13 יח, א"ב.

14 שם, ב. – ביאור פרש"י זה ראה בארוכה לקו"ש

ח"ב ע' 83 ואילך.

בפשטות: העריות הן דבר ש, נפשו של אדם מתאוה להם²¹, ועד כדי כך, שאף לאחר כל האזהרות, הרי – כפי שמציין רש"י – "סופן לנתק בעריות". לכן דרושים דברי זירון ואזהרות רבות יותר כדי להבטיח שיימנעו מכך, ויעמדו בנסיון.

כיון שהמילים "אני ה' אלקיכם" מופיעות בפתיחת ההקדמה הכללית, מובן, שזוהו זירון כללי. ולכן הפירוש הראשון של רש"י על "אני ה' אלקיכם", בפתיחה, הוא: "קבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי", ענין כללי ביותר של קבלת עול מצוות – גזירות²².

וכדי לבאר, כיצד גם לפי הפירוש השני, [שהמילים "אני ה' אלקיכם" אינן אזהרה רק על קבלת גזרות בכלל, אלא בעיקר על ענין העריות] גם אז מהוות המילים "אני ה' אלקיכם" ענין כללי, המופיע בפתיחת הפרשה, מפרש רש"י, שהביטוי "אני ה' אלקיכם" המופיע כאן כולל מספר פרטים – וכל מילה רומזת לאזהרה אחרת²³: "אני – דעו מי גזור עליכם", "ה' – נאמן לשלם שכר", "אלקיכם – דיין להפריע".

ושלשת הענינים הללו כוללים את כל הדרכים הכלליות²⁴, שבאמצעותן ניתן להשפיע על אדם להתגבר על התאוות שאודותן מדובר בפרשה, למרות תוקפן.

ג. "מי גוזר", "דיין להפריע",
"נאמן לשלם שכר"

כשרוצים למנוע יהודי מכניעה לתאוה גדולה ביותר, צריך לומר לו בראש ובראשונה "דעו מי גזור עליכם": עליו לדעת ולזכור, שזוהי גזירה של הקדוש-ברוך-הוא, בורא העולם ומנהיגו, ולכן בלתי אפשרי שעל ידי כניעה לתאוה שהיא ההיפך מרצון הבורא, יהיה לו טוב.

אך עלול מישהו לנסות ולומר: לא אכפת לו ש"אחריה מרה כלענה"²⁵, העיקר שביתתיים הוא יהנה מתאוותו. על כך באה האזהרה השניה – "דיין להפריע": כאשר עוברים על רצון ה' אין מקבלים סתם עונש, אלא באופן של פריעון – "דיין להפריע": הקדוש-ברוך-הוא "נפריע", וכל ההנאה שהיתה מן העבירה מתבטלת, כך, שלא נותר לו כלום כי אם צער וכדומה.

לפי זה מתעוררת השאלה – למה עשה ה' ככה? מדוע ברא אותו הקדוש-ברוך-הוא עם תאוה עזה כל כך, שאין הוא מתגבר עליה? על כך אומרים לו את הענין השלישי "ונאמן לשלם שכר": הקדוש-ברוך-הוא רוצה לתת ליהודי שכר, ולכן מעמידים אותו בנסיון, כדי שהוא יתגבר ויקבל על כך שכר. וככל שהעמידה בנסיון קשה יותר – כך השכר רב יותר.

ד. הסיום – בדרך השלילה

כאשר מגיעים לסיום הפרשה, רואים שהתורה חוזרת על מספר אזהרות בקשר לעריות – "אל תטמאו בכל אלה... ושמתם את חוקותי..."²⁶. וכן היא מדגישה, שכשעוברים על העריות באים עונשים שונים – "ולא תקיא הארץ אתכם... ונכרתו הנפשות..."²⁷. ורק לאחר מכן מופיע הפסוק

25 לשון הכתוב – משלי ה, ד.

26 יח, כד-כו.

27 שם כח-כט.

שהעולם ואוה"ע מכינים ומסייעים בדרך לגאולה – ע"י ענין הצדקה והחינוך, שני יסודות עיקריים בישובו של עולם, "לשבת יצרה"⁶:

ידוע ומפורסם (בכל הכתבי'עת) אודות המאורעות בימים האחרונים – שמדינה זו (המיוסדת על צדקה וחסד, כידוע) ניצלה את חוזק כחה לסייע ולהציל אנשים במקום רחוק בעולם (הרחק ממדינה זו), אע"פ שע"ז לא באה תועלת ישרה לתושבי מדינה זו:

מדינה זו שלחה ריבוי אנשים ואנשי חיל מצבאה לסייע לפליטים במקומות ההם, ביחד עם מזון ובגדים ורפואות. במקום להשתמש במטוסים לעניני כיבוש, ובמקום להשתמש במזון ובגדים עבור אזרחי מדינה זו – משתמשים בהם להציל אנשים אומללים, ובפרט ילדים קטנים, מקור, עד מהיפך החיים.

ובזה רואים את הרחמנות דתושבי מדינה זו: כאשר הם שמעו וראו איך אנשים סובלים – הגם שאין הם קרוביהם, ואף פעם לא היתה להם שייכות עמם – התעוררה מדינה זו לסייע להם. בהתאם לשיטה דמדינה זו בעניני צדקה, שמסייעים לאנשים בכל העולם כולו, ואין מחכים אפילו לבקשת עזרה.

עד"ז ידוע גם שבימים האחרונים יצא מנהיג מדינה זו בהכרזה והוראה מפורטת בנוגע לחינוך הנוער. בהתאם לכך שבתחילת נשיאותו הכריז ששאיפתו היא להזכר כ"עדזשוקיישען (חינוך) פרעזידענט", בגלל הפעולות והשינויים הגדולים לטוב שהוא ינהיג בכדי לחזק את החינוך במדינה זו.

. . . וכל זה הוא – נוסף על עוד כמה ענינים שקורים בהשגחה פרטית מדי יום ביום, הן בנוגע להכלל והן בנוגע לכל אחד ואחד בעניניו הפרטיים – והכוונה בזה היא, שזה יגלה עוד יותר איך שהעולם מסייע לעשות דירה בתחתונים ולהביא את הגאולה,

[כולל – זה שבשבע האחרון מצאו בפינה נידחת בעולם אבנים

וכפי שרואים בדורות האחרונים במיוחד, ויתירה מזה – בזמן האחרון, ובפרט בימים האחרונים ממש:

בדורות שלפני זה גרו (רוב) בני במדינות שבהן היו מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים!) לעבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – גרים (רוב) בני במדינות שבהן מושלת מלכות של חסד, החל ממדינה זו (שבה נמצאים רוב מנין ובנין דבני), שמסייעת לבני להגיע לגאולה פנימית בעבודתם, עד – שיעשו את העבודה שתביא את הגאולה כפשוטה, ואז המלכות (של חסד) גם תסייע לבני לחזור לארץ ישראל (בלשון הכתוב²: והביאו את כל אחיכם גו').

ובשנה האחרונה רואים איך שיחס זה לבני התפשט במדינות נוספות, עד גם במדינה ההיא, שבה היו (עד לאחרונה) הגבלות בנוגע לחירות בני בעבודתם בתומ"צ וגם בנוגע ליציאתם ממדינה ההיא – וכעת נשתנה יחסם, שמתירים לבני לקיים תומ"צ, ומתירים לבני לצאת משם (ללא ההגבלות שהיו בעבר), ואדרבה – הם אף מסייעים לבני לנסוע לארץ הקודש. מעין הכנה להסיוע דאוה"ע שבני יצאו מהגלות וילכו לארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

נוסף על הסיוע הישר דאוה"ע לבני – ישנם גם ענינים שבהם רואים איך שאוה"ע בעצמם עושים פעולות של טוב וחסד, שדבר זה מגלה עוד יותר שיש בעה"ב לבירה זו³, כהכנה ל"והיתה לה המלוכה"⁴ בגאולה האמיתית והשלימה,

לא כפי שהי' בעבר, שדוקא עם ישראל (אע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"⁵), השלים בפועל את הכוונה דדירה בתחתונים, ואחדות ממלכיות אוה"ע התנהגו באופן אכזרי אחת אל השני, והתעסקו בעיקר בתועלת עצמן, או בכיבוש מדינות אחרות וכיו"ב.

מהענינים הגלויים שנתוספו בימים אלו ממש שבהם רואים איך

האחרון: „ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחוקות התועבות... ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם“.

ולא הסיום „אני ה' אלקיכם“ ניתן היה להסביר, שהתורה חוזרת על האזהרות „ושמרתם את משמרת... ולא תטמאו בהם“ כדי „לעבור עליהם בלאוין הרבה“ – על אותו לאו, כפי שמפרש רש"י לפני כן²⁸ לגבי איסור אכילת שרצים.

אך כיון שלאחר מכן נאמר שוב „אני ה' אלקיכם“, שעל כך לא ייתכן לפרש שהחזרה היא להביא לאוים „הרבה“ – הכרחי לומר, שכל הסיום החוזר איננו כדי „לעבור... הרבה“, אלא הוא מהווה חתימה מעין הפתיחה²⁹: כשם שפרשת העריות פותחת בהקדמה ודברי התעוררות כלליים – „אני ה' אלקיכם, כמעשה ארץ מצרים... את משפטי תעשו... ושמרתם את חוקותי...“, כך מסיימת הפרשה בדברי זירוז כלליים: „ושמרתם... אני ה' אלקיכם“.

אך מהו היתרון והמעלה של דברי הזירוז בסיום הפרשה לעומת הזירוז שבתחילתה? על כך אומר רש"י: „ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם“ – הא אם תטמאו איני אלקיכם: החידוש כאן הוא בשלילה – „אם תטמאו איני אלקיכם“.

החידוש בסוף לעומת הזירוז הקודם, אשר על כן הוא מופיע בסיום הפרשה, הוא: המילים „אני ה' אלקיכם“ שבתחילת הפרשה עוסקות ב„חויב“ – הקדוש-ברוך-הוא גזור על ישראל גזירות, ובשני קוים: „דיין להפרע ונאמן לשלם שכר“.

אך כאשר יש מישור, שכל שלשת הפרטים הללו אינם משפיעים עליו – אמנם, הוא יודע

מי הגזור, ושהוא עתיד „לשלם“ על כך, „דיין להפרע“, ושהוא יפסיד את השכר, אך תאוותו עזה כל כך, שאין הוא יכול לעמוד בנסיון –

כלפיו מוסיפה התורה בסיום הפרשה דרך נוספת להשפיע עליו – באמצעות ההבהרה ש„אם תטמאו איני אלקיכם“: מעשיו יפגעו בקשר שבין היהודי לבין הקב"ה. וכפי שרואים למעשה, שכאשר יהודי שומע דברים מעין אלו – „איני אלקיכם“ – הוא נבהל ביותר ואינו מוכן לשאת זאת, כפי שמפורסמת האמרה³⁰: יהודי אינו רוצה ואינו יכול להתנתק מאלקות.

ה. „נפסלים מאחרי“, „ומה הנאה“, „מתחייבים כליה“

לפי האמור לעיל יובן מדוע רש"י מפרט את שלשת הפרטים – „ואתם נפסלים מאחרי ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים כליה“:

כיון שתוכן האזהרה והזירוז במילים „אני ה' אלקיכם“ שבסיום הפרשה דומים למשמעות של „אני ה' אלקיכם“ שבתחילת פרשת העריות, וההבדל הוא רק בכך, שבתחילת הפרשה נאמרים הדברים באופן של „חויב“, ואילו בסופה – באופן של „שלילה“ – הרי מובן, שכשם שהמילים „אני ה' אלקיכם“ שבתחילת הפרשה כוללות שלשה פרטים – כל מילה היא פרט שונה, כדלעיל, כך גם כוללות המילים „אני ה' אלקיכם“ שבסוף הפרשה, את אותם שלשת הפרטים, אך באופן של „שלילה“:

משמעות המילה „אני“ בתחילת הפרשה היא „דעו מי גזור עליכם“. כלומר, שהקדוש-ברוך-הוא „מתעסק“ עם ישראל כעמו, וגזור עליהם גזירות. במקביל לכך מופיע בסוף הפרשה הצד השלילי של אותו ענין: „אתם נפסלים מאחרי“, ויש לומר גם מלשון „פסל לך“³¹ – חציבה וניתוק.

28) שמיני יא, מד.

29) להעיר גם מת"כ (יה, א – פ"ג, ג), תמורות העריות שהוא פותח בהם ביו"ד ה"א והותם בהם ביו"ד ה"א (אלא ששם הכוונה ב„פותח בהם“ היא להפסוק (יה, ו) „איש איש גו' אני ה'“).

30) היום יום כה תמוז, ד"ה באתי לגני ה'ש"ת פ"ג"ד. ובכ"מ.
31) תשא לד, א. וראה גם באר מים חיים (לאחי המהר"ל) לפרש"י כאן.

במקביל לענין של „ה' – נאמן לשלם שכר“, המופיע בתחילת הפרשה, כאשר תשלום השכר מצביע על ההנאה שיש לקדוש־ברוך־הוא מעבודת בני ישראל, נחת רוח לפני³² – מופיע בסופה הענין של שלילת ההנאה – „ומה הנאה יש לי בכס“.

ובמקביל לענין המופיע בתחילת הפרשה „אלקים – דיין להפרע“, המצביע על קשר קרוב וחביבות בין הקדוש־ברוך־הוא לבין בני ישראל³³, אשר על כן הוא מתעסק בהענשתם, ובמיוחד לפי הידוע³⁴, שהעונשים בתורה הם לטובת האדם – נאמר בסופה „אתם מתחייבים כליה“: מאבדים את הקשר עם הקדוש־ברוך־הוא, אשר הוא חייך³⁵, וזוהי הכליה ר"ל³⁶.

ולפי זה מובן מדוע מסיים רש"י ואומר „לכך נאמר אני ה' אלקיכם“ – בכך מבהיר רש"י, שהוא מציין שלשה פרטים אלו, מפני היותם קשורים, בדרך השלילה, כדלעיל, לשלשת הביטויים שבפסוק: „אני ה' אלקיכם“.

1. „אני ה' אלקיכם“ בדרך החסידות

בדרך החסידות יש לבאר את הקשר שבין שלשת הפרטים הנ"ל לבין שלשת הביטויים „אני ה' אלקיכם“, באופן שונה מכפי שהוסבר לעיל:

„אני“ – עצמותו ומהותו יתברך³⁷ – נעלה מהתהוות העולמות. כמאמר הידוע³⁸: „לא זה הוא עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוות

(32) פרש"י ויקרא א, ט. ועוד.

(33) ובלשון הכתוב: רק אתכם ידעתי גו' על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם (עמוס ג, ב). – נת' באה"ת (להצ"צ) איכה (נ"ח ח"ב) ע' א"כ. א"ס.

(34) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 71 ואילך, וש"נ (וכ"ה ע"ד הפשט, כנסמן בהערה 31 שם).

(35) ראה תניא פמ"ד. תניא ח"ב בהקדמה. ועוד.

(36) ראה גם ח"י ופ"י מהרי"ק לפרש"י כאן.

(37) ראה ס' הליקוט (ממאמרי כו' דהצ"צ) ע' הוי' (ע' קפב ואילך), וש"נ. סד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ו. ועוד.

(38) תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ת, א.

ממנו". בכל זאת גם „אני“ נמשך לעולם על ידי עבודת התורה והמצוות,

כמאמר³⁹, נתאוה הקדוש־ברוך־הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים, שבאמצעות התורה והמצוות הופכים ישראל את העולם לדירה לעצמותו ומהותו יתברך, בדיוק כדירת האדם, „דעצמות האדם דר בהדירה“⁴⁰.

„הוי“ מלשון מהוה⁴¹.

ו„אלקיכם“ – כוחכם וחיותכם⁴² – עד הכוח הפועל בנפעל, דרגת האלקות ה„מתלבשת“ בנברא.

ולאחר מכן אומר רש"י „הא אם תטמאו איני אלקיכם“, וזאת בכל שלשת הענינים:

הענין הראשון, בהמשך ל„איני אלקיכם“⁴³, הוא, ש„אתם נפסלים מאחורי“: „אחרי“ – בחינת אחוריים – הוא שם אלקים, וישראל „נפסלים“, מתנתקים, מהכוח הפועל בנפעל, שם אלקים.

לאחר מכן – „ומה הנאה יש לי בכס“. עבודת ישראל גורמת תענוג למעלה – „נתאוה הקדוש־ברוך־הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים“, שזהו תענוג העצמות („אני“) שבעבודת התורה והמצוות. ולכן „אם תטמאו – מה הנאה יש לי בכס“.

ולאחר מכן „ואתם מתחייבים כליה“: לא זו בלבד שנשלל כח הפועל בנפעל, אלא יש שלילה גם מצד הוי' – ענין ההתהוות בכלל – ולכן: „אתם מתחייבים כליה“.

אך לאחר מכן מסיים רש"י: „לכך נאמר אני ה' אלקיכם“:

(39) תניא רפ"ז, ע"פ תנחומא נשא טז. ועוד.

(40) המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ.

(41) שער היחוד והאמונה רפ"ד. – נסמן בסה"מ ה"ש"ת

ע' 40.

(42) ראה שו"ע או"ח סי' ה.

(43) ולכן התחיל רש"י מענין זה (וראה לעיל הערה 10),

ואח"כ מפרש על הסדר – „אני ה'“: „ומה הנאה כו" – אני, „ואתם מתחייבים כו" – הוי' (כבפנים).

(פאָר די בגדי כהונה), אַז די עננים הביאום⁸], און די כוונה בזה איז – אַז מ'נוצט דאָס אויס אויף קישוטי כלה, מוסיף זיין אין צדקה, כנ"ל].

די מסקנה פון האמור לעיל בנוגע לפועל:

די גאולה קומט דוקא דורך דער עבודה אין גלות, פון מגלה זיין אלופו של עולם אין „גולה“, אַזוי אַז דור זה, דער דור האחרון אין גלות, וועט זיין דער דור הראשון פון גאולה.

און דער אויבערשטער העלפט אַז מ'זעט אין די מאורעות האחרונות בעולם ווי די וועלט אַליין איז מסייע און פירט צו דער גאולה.

ובפשטות מיינט דאָס – כנ"ל – אַז יעדער איד דאַרף מוסיף זיין אין „מעשינו ועבודתינו“ בכלל וועלכע ברענגט די גאולה, כולל ובמיוחד – ווי גערעדט בהתוועדות שלפנ"ז – אין לימוד התורה בעניני גאולה, אין תושב"כ (וואָס „כל" הספרים מלאים בדבר זה), און תושבע"פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

(משיחות ש"פ אחרי־קדושים, י"ג אייר תנש"א)

(8) ת"י עה"פ.

(9) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ב.

ע"פ האמור לעיל ישנם כמה לימודים בנוגע לעבודת בני" בהבאת הגאולה, והאופן בו צריכים להתכונן לגאולה – בעמדנו עכשיו ממש בסוף זמן הגלות, „גולה“, והנה הנה באה הגאולה.

... עניני העולם עצמו ואוה"ע עצמם (גם בזמן הגלות) מסייעים

(באמת) לעבודה דהבאת הגאולה.

ויש לומר, שבעמדנו בסוף זמן הגלות, סמוך להגאולה – בא הסיוע

בגלוי יותר.

דורך דעם קומט נישט אַ תועלת ישרה צו תושבי מדינה זו:

די מדינה האָט געשיקט אַ ריבוי מענטשן און אנשי חיל פון איר אַרמיי צו אַרויסהעלפן די פליטים אין יענע ערטער, צוזאַמען מיט עסן און קליידער און רפואות. אַנשטאָט נוצן די אורונים אויף עניני כיבוש, און אַנשטאָט נוצן די עסן און קליידער פאַר די בירגער פון דער מדינה – נוצט מען זיי אויף ראַטעווען אומגליקלעכע מענטשן, ובפרט קליינע קינדער, פון קעלט, ביז פון היפך החיים.

וואָס דערביי זעט מען די רחמנות פון תושבי מדינה זו: בשעת זיי האָבן געהערט און געזען ווי מענטשן ליידען – איז הגם אַז זיי זיינען נישט זייערע קרובים, און האָבן מיט זיי קיינמאָל קיין שייכות נישט געהאַט – איז די מדינה נתעורר געוואָרן צו זיי העלפן. בהתאם צו דער שיטה פון מדינה זו בעניני צדקה, אַז מ'העלפט אַרויס מענטשן בכל העולם כולו, און מען וואַרט אפילו נישט אַז מ'זאָל בעטן הילף.

עד"ו איז אויך ידוע אַז בימים האחרונים איז מנהיג מדינה זו אַרויס מיט אַ הכרזה והוראה מפורטת בנוגע צו חינוך הנוער. בהתאם לזה וואָס בתחלת נשיאותו האָט ער מכריז געווען אַז זיין שאיפה איז צו געדענקט ווערן אַלס דער „עדזשוקיישען (חינוך) פרעזידענט“, צוליב די פעולות ושינויים גדולים לטוב וואָס ער וועט איינפירן צו מחזק זיין דעם חינוך אין דער מדינה.

. . . וכל זה איז – נוסף צו נאָך כמה ענינים וואָס פאַסירן בהשגחה פרטית מדי יום ביום, סיי בנוגע צו דעם כלל און סיי בנוגע צו יעדערען אין זיינע ענינים פרטיים – און די כוונה בזה איז, אַז דאָס זאָל נאָכמער מגלה זיין ווי וועלט איז מסייע צו מאַכן אַ דירה בתחתונים און ברענגען די גאולה,

[כולל – דאָס וואָס בשבוע האחרון האָט מען געפונען בפינה נידחת בעולם אבנים טובות ומרגליות, ע"י ברכתו של הקב"ה [בדוגמת „והנשאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן“]

(7) ויקהל לה, כו.

תכלית האזהרות איננה שייוצר חלילה מצב כזה, אלא שיתקיים החיוב⁴⁴ – „אני ה' "

44) ועפ"ז יתורץ לשון פרש"י, ומה הנאה יש לי בכס", דאינו מובן – דהול"ל „אין לי הנאה בכס" (– ע"ד „איני אלקיכם") – וע"פ הנ"ל מובן ואדרבא – מוכרח (סוגיא שלימה, ובפרט – בינה של תורה), ובל' התניא (פכ"ז) והכתוב (משלי טז, ד): כל פעל הוי' למענהו וגם רשע ליום רעה כו' יעשה הרע שלו יום כו' – ע"י שיתבונן שהוי' שואל אותם* כביכול, מה הנאה יש לי בכס" – כי פשוט שישנה הנאה אלא שצריך חיפוש מה היא, ובקשתם חשט" (ראה לקו"ת ראה לב, ב ואילך – תשובה) „שישוב מרשעו" ויהי „אני ה'א" פעם שני, אנכי אנכי – ב' פעמים.

(* וי"ל שוהו נכלל בהבת קול (חגיגה טו, א) שובו בנים כו' (ועוד).

אלקיכם". ולכן, למרות שהחידוש שבאזהרה כאן, לעומת תחילת הפרשה, הוא השלילה – „הא אם תטמאו איני אלקיכם", נאמר בכל זאת בפסוק „אני ה' אלקיכם", כי המטרה היא, שיתקיים „אני ה' אלקיכם": שתהיה „הנאה... בכס", ולכן יהיה „אני – ה' אלקיכם": עצמותו ומהותו יתברך „נמשכת" לבני ישראל בפנימיות, עד אשר ה„אני" נעשה „הוי' אלקיכם" – כוחכם וחיותכם – של כל יהודי.

(משיחת ש"פ אחרי תשכ"ה)

– הרהורי תשובה מלמעלה – ראה לקו"ת (במדבר ו, ג. שלח מו, ב. שה"ש נד, א. ובכ"מ) במחז"ל תנ"ל, ודברכות ג, טע"א (ועוד).

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויהי'ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

געוואָרן אין נאָך מדינות, ביז אויך במדינה ההיא, וואו עס זיינען (ביז לאחרונה) געווען הגבלות בנוגע צו דער חירות פון אידן בעבודתם בתומ"צ און אויך בנוגע צו זייער אַרויסגיין ממדינה ההיא – איז זייער יחס איצטער איבערגעקערט געוואָרן, אַז זיי לאָזן אידן מקיים זיין תומ"צ, און לאָזן אידן אַרויס פון דאָרט (אַן די הגבלות פון אַמאָל), ואדרבה – זיי זיינען נאָך מסייע די אידן צו פאַרן אין ארץ הקודש. מעין הכנה צו דער סיוע פון אוה"ע אַז אידן זאָלן אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

נוסף צו דעם סיוע ישר פון אוה"ע צו אידן – זיינען אויך דאָ ענינים אין וועלכע מ'זעט ווי אוה"ע אַליין טוען פעולות של טוב וחסד, וואָס איז נאָכמער מגלה ווי יש בעה"ב לבירה זו³, אַלס צוגרייטונג צו ״והיתה לה׳ המלוכה״⁴ בגאולה האמיתית והשלימה,

ניט ווי ס'איז געווען אַמאָל, אַז דוקא עם ישראל (אע"פּ וואָס ״אתם המעט מכל העמים״⁵), האָט משלים געווען בפועל די כוונה פון דירה בתחתונים, און אחדות פון מלכיות אוה"ע האָבן זיך געפירט באופן אכזרי איינער צום צווייטן, און האָבן זיך בעיקר מתעסק געווען אין תועלת עצמן, אָדער אין כובש זיין אַנדערע מדינות וכיו"ב.

צווישן די ענינים גלויים וואָס זיינען צוגעקומען בימים אלו ממש וואו מ'זעט ווי עולם און אוה"ע גרייטן צו און זיינען מסייע די וועג צו דער גאולה – דורך דעם ענין פון צדקה און חינוך, צוויי יסודות עיקריים אין ישובו של עולם, ״לשבת יצרה״⁶:

ס'איז ידוע ומפורסם (אין אַלע צייטונגען) וועגן די מאורעות בימים האחרונים – אַז די מדינה (וואָס איז מיוסד אויף צדקה וחסד, כידוע) האָט אויסגענוצט איר שטאַרקן כח צו אַרויסהעלפן און ראַטעווען מענטשן במקום רחוק בעולם (ווייט אַוועק פון דער מדינה), אע"פּ וואָס

(3) ראה ב"ר רפ"ט.

(4) עובדי' בסופו.

(5) ואתחנן ז, ז.

(6) ישעי' מה, יח.

הוספה בשורת הגאולה

כג.

ע"פ האמור לעיל האָט מען אַרויס כמה לימודים בנוגע צו דער עבודה פון אידן צו ברענגען די גאולה, און ווי מ'דאַרף זיך גרייטן צו דער גאולה – שטייענדיק איצטער ממש בסוף זמן הגלות, ״גולה״, און האַלטנדיק אַט אַט באַ דער גאולה.

. . . די עניני העולם עצמו און די אוה"ע עצמם (אויך בזמן הגלות) זיינען (באמת) מסייע צו דער עבודה פון ברענגען די גאולה.

ויש לומר, אַז שטייענדיק בסוף זמן הגלות, סמוך צו דער גאולה – קומט אַרויס דער סיוע בגלוי יותר.

ווי מ'זעט עס אין די דורות האחרונים במיוחד, און נאָכמער – אין דעם זמן האחרון, ובפרט אין די לעצטע טעג ממש:

אין די דורות שלפני זה האָבן (רוב) אידן געלעבט אין מדינות וואו עס זיינען געווען מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים) צו עבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – לעבן (רוב) אידן אין מדינות וואו עס הערשט אַ מלכות של חסד, אָנהויבנדיק פון מדינה זו (וואו עס געפינען זיך רוב מנין ובנין פון אידן), וואָס איז מסייע אידן צו דערגרייכן אַ גאולה פנימית בעבודתם, ביז – אַז זיי זאָלן טאָן די עבודה וואָס וועט ברענגען די גאולה כפשוטה, און דעמולט וועט דער מלכות (של חסד) אויך מסייע זיין אידן צו זיך אומקערן אין ארץ ישראל (בלשון הכתוב²: והביאו את כל אחיכם גו').

און בשנה האחרונה זעט מען ווי דער יחס צו אידן איז נתפשט

(1) ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55.

(2) ישעי' סו, כ.